

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**Aspekty úkonů vyšetřování
v problematice loupežných přepadení**

Bakalářská práce

**Aspects of Investigative Acts
in the Problem of Robberies**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Štěpán KREMLIČKA

AUTOR PRÁCE

Agáta PURNOCHOVÁ

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 6. 3. 2024

.....

Agáta PURNOCHOVÁ

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila svou vděčnost vedoucímu práce, panu Mgr. Štěpánu Kremličkovi, za jeho ochotu, cenné připomínky a podporu během zpracování této práce. Také bych ráda poděkovala panu plk. Mgr. Josefu Dobsovi, vynikajícímu pedagogovi, který mě již na střední škole zaujal oblastí kriminalistiky a inspiroval mě věnovat se této problematice v bakalářské práci. Zvláštní díky patří za ochotu podílet se na rozhovoru v praktické části práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zaměřuje na problematiku metodiky vyšetřování loupeží s důrazem na jednotlivé aspekty. V úvodu práce je popsáno trestněprávní vysvětlení loupeže spolu s kriminalistickou charakteristikou a následně se práce věnuje aspektům metodiky vyšetřování. Teoretické i praktické aspekty vyšetřování jsou důkladně rozebrány v jednotlivých kapitolách, přičemž práce zahrnuje i popis způsobů, jak může být veřejnost zapojena do vyšetřování, a jak lze prostřednictvím kriminalistické prevence snížit výskyt loupežných činů. Cílem bakalářské práce je souhrnné zachycení problematiky vyšetřování loupeží a obohacení těchto poznatků kvalitativním výzkumem v praktické části.

KLÍČOVÁ SLOVA

Loupež * metodika vyšetřování * aspekty * pachatel * oběť * kriminalistika *

ANNOTATION

This bachelor's thesis focuses on the issue of robbery investigation methodology, with an emphasis on individual aspects. The introduction outlines the legal explanation of robbery along with its criminological characteristics, followed by an examination of investigation methodology aspects. Theoretical and practical aspects of investigation are thoroughly discussed in individual chapters, which also include descriptions of ways in which the public can be involved in investigations, and how crime prevention techniques can reduce the occurrence of robberies. The aim of this bachelor's thesis is to provide a comprehensive overview of robbery investigation issues and enrich these findings with qualitative research in the practical part.

KEYWORDS

Robbery * investigation methodology * aspects * perpetrator * victim * criminology *

Obsah

Úvod.....	7
1 Pojem loupež a právní kvalifikace.....	8
2 Charakteristika trestného činu loupeže.....	9
2.1 Kriminální situace.....	11
2.2 Způsoby páchaní loupeže.....	12
2.2.1 Intenzita agrese.....	12
2.2.2 Charakter napadaného objektu.....	14
2.2.3 Existence předchozího kontaktu pachatele s obětí.....	15
3 Pachatelé loupeží.....	16
3.1 Osobnost pachatele.....	17
4 Oběti loupeží.....	19
5 Teoretické aspekty vyšetřování loupeží.....	20
5.1 Kriminální stopa a typické stopy loupežných přepadení.....	20
5.1.1 Paměťové stopy.....	21
5.1.2 Materiální stopy.....	21
5.2 Typické vyšetřovací situace.....	23
5.3 Zvláštnosti předmětu vyšetřování.....	25
5.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování.....	26
6 Praktické aspekty vyšetřování loupeží.....	27
6.1 Zvláštnosti počátečních operativně pátracích a vyšetřovacích úkonů..	27
6.1.1 Výslech oznamovatele.....	27
6.1.2 Pátrání po pachateli z místa činu – po horké stopě.....	28
6.1.3 Ohledání místa činu.....	30
6.1.4 Ohledání těla živé osoby.....	31
6.1.5 Zadržení, osobní a domovní prohlídka u obviněného.....	31

6.2	Zvláštnosti vyšetřovacích verzí	32
6.3	Zvláštnosti následných úkonů	34
6.3.1	Výslech obviněného	35
6.3.2	Prověrka alibi	36
6.3.3	Šetření k osobě poškozeného	37
6.3.4	Výslech očitého svědka	38
6.3.5	Výsledky jiných než očitých svědků	39
6.3.6	Rekognice	40
6.3.1	Kriminalistická expertíza	41
6.3.2	Rekonstrukce a vyšetřovací pokus	42
7	Zapojení veřejnosti do vyšetřování a kriminalistická prevence	43
8	Praktická část	45
8.1	Rozhovor	46
8.2	Vyhodnocení rozhovoru	54
	Závěr	56
	Seznam použité literatury	58
	Přílohy	61

Úvod

Při studiu předmětů týkajících se policejní činnosti a kriminalistiky mě zaujalo vyšetřování násilných trestných činů a zvláštnosti, které se při tomto procesu vyskytují. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla pro volbu vlastního tématu se zaměřením na jedno z nejzávažnějších trestných činů, a to loupež.

Loupež patří mezi nejzávažnější a nejnebezpečnější trestné činy. Tento názor sdílí i veřejnost, jež ji dlouhodobě považuje za mimořádně škodlivý trestný čin. Důvodem je skutečnost, že pachatel tímto jednáním zasahuje nejen do majetku jiné osoby, ale především do její osobní svobody. K dosažení svého záměru pachatelé používají násilí nebo jeho bezprostřední pohružku, jež mohou vzrůst na intenzitě a způsobit tak vážné zranění nebo dokonce smrt. Místa a profese, kde probíhá manipulace s hotovými penězi, patří mezi nejrizikovější pro výskyt loupežných trestných činů.

Práce bude svým obsahem korespondovat se strukturou kriminalistické metodiky vyšetřování. Z tohoto důvodu budou popisovány způsoby spáchání závažné trestné činnosti, kterou loupež bezesporu je. Dalšími oblastmi, kterým se práce věnuje, jsou charakteristika pachatele a oběti, kriminalistické stopy, vyšetřovací situace, zvláštnosti vyšetřovacích verzí a zvláštnosti počátečních a následných úkonů. Kapitola počátečních úkonů se bude věnovat výslechu oznamovatele, pátrání po pachateli, ohledání, zadržení a domovní prohlídkou. V kapitole následných úkonů jsou popsány typické úkony pro tuto fázi vyšetřování, jako jsou výslech obviněného a očitého svědka, prověrka alibi, šetření k osobě poškozeného, rekognice, kriminalistická expertíza a rekonstrukce a vyšetřovací pokus.

Cílem této práce je zachycení problematiky vyšetřování loupeží s podrobnějším zaměřením na jednotlivé aspekty a obohacení získaných poznatků o kriminalistickou praxi. K dosažení těchto cílů je využito odborné literatury, odborných článků a vědeckých publikací, doplněné domácím výzkumem, daty ze statistických přehledů kriminality a kvalitativním výzkumem v praktické části práce. Kvalitativní výzkum je proveden metodou rozhovoru s kriminalistou, který přiblíží policejní praxi při vyšetřování, čímž přispěje k obohacení teoretické části práce.

1 Pojem loupež a právní kvalifikace

Loupež je trestným činem, kterým pachatel násilně zasahuje do svobody člověka s cílem zmocnit se cizí věci. V současné právní úpravě je pojem upraven v trestním zákoně (zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník) účinného od 1. ledna 2010 v §173.

§ 173 Loupež

„(1) Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu (§ 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f).

(3) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.“¹

Ochrana lidské svobody je brána jako hlavní chráněný zájem a až na druhém, méně významném místě, stojí majetek. Tímto zločinem se pachatel dopouští trestného činu proti svobodě. Zločiny s tímto charakterem jsou obsaženy ve zvláštní části Trestního zákoníku hlavy II., tj. trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, a listovního tajemství. Hlava druhá trestního zákoníku se dále dělí na dva díly. První díl – trestné činy proti svobodě, kde se nachází ustanovení §173 loupež a díl druhý – trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.

¹ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, Trestní zákoník. Online. In: Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#> [cit.2023-12-05]

2 Charakteristika trestného činu loupeže

Tento trestný čin řadíme mezi majetkovou trestnou činnost a násilnou trestnou činnost. Cílem pachatele s úmyslem spáchat trestný čin loupeže bývá majetkový zisk.² Způsoby spáchání loupeže se zpravidla vyznačují shodnými aspekty: prvek násilí, nebo pohrůžka bezprostředního násilí. Loupež je považována za jeden ze společensky nejzávažnějších trestných činů, neboť útok není veden pouze proti cizímu majetku, ale také proti tělesné integritě oběti.³ Zmíněná pohrůžka může snadno eskalovat a bez jiných příčin tak způsobit násilnou trestnou činnost, proto lze loupež mezi násilné trestné činy řadit. Přímé útoky na život a zdraví oběti s cílem zmocnit se cizí věci nabývají často takové intenzity, že jsou příčinou smrti napadené oběti bez ohledu na výši způsobené škody.⁴

Mezi místa považovaná za nejrizikovější pro možnost loupežného přepadení patří ta, kde dochází k manipulaci s penězi, zejména hotovými. Společenská nebezpečnost tohoto druhu ohrožení je umocněna prvkem násilí nebo onou pohrůžkou násilí vůči zaměstnancům nebo jiným osobám. Loupežnými přepadeními jsou nejvíce ohrožena pracoviště podnikatelských subjektů, kde se manipuluje s hotovými penězi. Těmito pracovišti mohou být pobočky pošty, banky, záložny, obchody, herny, směnárny a jiné.

Dalším negativním důsledkem loupeže je společenský dopad, ve smyslu pocitu bezpečnosti obyvatel teritoria, kde byl čin spáchán. Spácháním trestného činu loupeže v určité lokalitě může mít za následek vyvolání silného pocitu ohrožení, snížení kvality života z důvodu přehnané obavy o život a majetek. Zejména u lidí vykonávajících profesi spojenou s dotčenou oblastí, například: taxikáři, klenotníci, zaměstnanci čerpacích stanic a jiní. Jedním z důvodů těchto obav mohou být veřejné sdělovací prostředky či média, pro která jsou případy divácky atraktivní.

² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Zajímavá témata loupež*. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zajimava-temata-loupez.aspx> [cit.2023-12-05]

³ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9866-0. str. 59

⁴ Tamtéž

Pro posouzení loupežných přepadení je rozhodné charakterizovat použité násilí a jeho intenzitu. Nezbytnou podmínkou pro kvalifikování trestného činu loupeže je, aby násilí nebo pohrůžka bezprostředního násilí, byly použity vždy před zmocněním se předmětu útoku.⁵ Pohrůžku násilí může pachatel vést verbálně, telefonicky nebo i písemnou formou. K užití násilí dochází při fyzickém kontaktu s obětí, s cílem dát najevo, že slovní pohrůžka a požadavek na vydání požadované věci je brána zcela vážně. Použité násilí může mít různé podoby. Nejčastěji se projevuje použitím zbraně, v lepším, příznivějším případě strkáním, znehybněným stiskem, sražením na zem nebo kopy a údery. Za násilí je považováno též spoutání a uvedení osoby do stavu bez moci. Stavem bez moci se zde rozumí uzamčení v místnosti, podání uspávacího prostředku, použití prostředku k vyvolání bezvědomí, jestliže k němu dojde před zmocněním se předmětu útoku. K demonstraci násilí jsou pachateli dále používány:

- předměty, které pachatel prohlásí za výbušninu či jinou nebezpečnou látku,
- hořlaviny k políti a zapálení,
- injekční stříkačky údajně infikované virem HIV apod.,
- konkludentní jednání, z něhož lze odvodit úmysl pachatele použít násilí vůči další osobě (např. výstřel ze zbraně, pouze namířená střelná zbraň)⁶.

Násilí nebo pohrůžka bezprostředního násilí může být použita proti třetí osobě nebo věci. Pachatel třetí osobu použije jako prostředek nátlaku na vůli oběti (např. přepadení s rukojmím). Úmysl zmocnit se věci projevuje pachatel zpravidla hned v počátku přepadení nejčastěji slovní či písemnou výzvou nebo jednoznačnou gestikulací.

Následkem pachatelova jednání bývá škoda na majetku. Pro kvalifikaci trestného činu loupeže, nebo jejího pokusu, nemusí k škodě vůbec nastat. Postačí zde porušení jednoho z chráněného zájmu zákonem, tj. osobní svoboda a rozhodování.

⁵ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9866-0. str. 60

⁶ Tamtéž

2.1 Kriminální situace

Kriminální situací trestného činu rozumíme, za jakých podmínek a v jakém prostředí mohl čin vzniknout. Význam kriminální situace získává především tím, že ovlivňuje průběh trestného činu a současně přispívá k vytváření stop, které hrají důležitou roli v procesu vyšetřování. Zkráceně ji můžeme definovat jako souhrn vnějšího prostředí a podmínek, za nichž byl trestný čin spáchán.

Kriminální situaci, ve které probíhá loupež, tvoří zejména:

- charakter místa činu (např. velkoměsto, vesnice, zda se místo nachází v interiéru či exteriéru),
- doba, kdy byl čin spáchán,
- charakter napadených osob (např. osoba pod vlivem návykových látek, osoba v pokročilém věku).

Kriminální situaci mohou pachatelé nejen využít, ale také se jí přizpůsobit a ovlivnit ji. Mohou si opatřit informace o vybraném nápadném objektu, naplánovat přesný čas napadení včetně jeho postupu a únikové trasy. Přizpůsobení se může projevit například napadením opilého člověka, zatímco ovlivnění situace může vypadat jako vylákání potencionální oběti na odlehlé místo za vymyšlených okolností pachatele.⁷

⁷ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 204

2.2 Způsoby páchání loupeže

Způsob páchání trestného činu neboli *modus operandi* je fenomén, který je využíván v několika vědních oborech. Fráze pochází z latiny a znamená typickou posloupnost postupů a činností pachatelů. Nejvyužitelnějším se stal v oboru kriminalistiky, kde je využíván pro snadnější odhalování, vyšetřování a prevenci trestných činů.

Trestný čin loupeže můžeme dle způsobu páchání klasifikovat podle různých hledisek. Do základních hledisek kategorizace patří zejména intenzita agrese, charakter napadeného objektu a existence předchozího kontaktu pachatel – oběť.⁸ Kromě těchto základních kategorií lze identifikovat další determinanty, které významně ovlivňují způsob páchání trestného činu. Mezi tyto faktory můžeme zařadit např. ozbrojení pachatele, příprava na spáchání činu, maskování a snaha o ničení stop. Důležité je rovněž zohlednit, že způsob, jakým je trestný čin spáchán, je ovlivněn jak objektivními faktory, jako je místo a čas činu, předmět útoku, použité nástroje atp., tak subjektivními faktory, mezi něž patří fyzické a psychické vlastnosti pachatele, jeho věk, pohlaví, povaha, vědomosti, recidiva a další aspekty.

2.2.1 Intenzita agrese

Podle intenzity agrese rozlišujeme následující druhy loupeží:

- loupeže páchané s použitím pohružky bezprostředního násilí (např. pachatel namíří zbraň na přepadenou osobu a vyžaduje vydání peněžní hotovosti),
- loupeže páchané užitím přímého fyzického násilí (např. pachatel náhle, s úmyslem zmocnit se cizí věci, zaútočí na oběť v okamžiku, kdy je oběť nemožná klást odpor, se pachatel zmocňuje předmětu svého zájmu),

⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 204

- loupeže páchané uvedením osoby do stavu bezbrannosti lší (např. pachatel podá uspávací prostředek, nebo omamnou látku do nápoje s úmyslem zmocnit se cizí věci v době, kdy je oběť omámena účinky podané látky).⁹

Uvedené skupiny trestných činů loupeží se od sebe výrazně odlišují v operacionální složce způsobu spáchání. Tím je determinován i projev jednání pachatele ve stopách trestného činu.¹⁰

Z těchto kategorií lze odvodit určité druhy stop, které mohou být v závislosti na způsobu spáchání činu zajištěny.

V prvním případě se jedná zejména o stopy ve vědomí osob a věcných důkazech (např. předměty pocházející z trestné činnosti a materiální stopy). Tyto stopy mohou zahrnovat důkazy o přítomnosti pachatele na místě činu nebo v jeho bezprostřední blízkosti (např. nedopalky cigaret, trasologické stopy po obuvi).

Ve druhém případě u loupeží, kde bylo použito přímé fyzické násilí, se jedná zejména o stopy, které se projevují ve stopách materiálních. Na těle oběti to jsou například zhmožděny, bodné, řezné, tržné či střelné rány. Stopy a mikrostopy tohoto charakteru se mohou objevit též na oděvu pachatele.

Ve třetím případě může být množství materiálních stop na místě činu nebo oběti omezené. Avšak lze zkoumat různé aspekty, jako například tělní tekutiny oběti, nebo zbytky tekutiny v nápoji, které by mohly odhalit přítomnost omamné látky.

⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 204

¹⁰ Tamtéž str. 205

2.2.2 Charakter napadaného objektu

Podle charakteru napadeného objektu můžeme loupeže řadit do několika skupin.

První ze skupin jsou loupežná přepadení peněžních ústavů. Zařadit zde lze loupežná přepadení finančních institucí jako jsou, banky, záložny, spořitelny a pošty. Přepadení peněžních ústavů mohou být spáchána jako tzv. akční loupeže, nebo loupeže na přepážce. Pod akční loupeží si můžeme představit organizovaný útok několika pachatelů se zbraní s cílem zisku veškeré finanční hotovosti. Loupeží na přepážce pak rozumíme přepadení peněžního ústavu jednotlivcem nebo několika pachateli, vyžadujících vydání hotovosti od pracovníka za přepážkou pod pohrůžkou použití zbraně či výbušniny.¹¹ Dle policejních statistických přehledů za rok 2023 bylo na území České republiky spácháno 6 loupeží na finančních institucích a celkem 5 z nich bylo objasněno. Počet přepadení tohoto druhu se oproti roku 2022 snížil.¹²

Další ze skupin jsou loupežná přepadení přepravy peněz. Jedná se o loupeže vedené proti pracovníkům bezpečnostních agentur, kteří převázejí peněžní hotovost (např. zaměstnanci podniku převážející tržbu či hotovost k účelu výplaty).¹³

Mezi další loupežná přepadení spadající do skupin charakteru napadeného objektu můžeme řadit loupežná přepadení obchodů, provozoven a jiných živnostenských prostor (např. čerpacích stanic, kasin, zastaváren, zlatnictví), přepadení bytových prostor, dopravních prostředků (např. řidičů taxislužby a kamiónů) a v neposlední řadě přepadení prostá (např. občana v parku, obchodu, na ulici atp.).¹⁴

¹¹ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. str. 62

¹² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. 2023 Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx> [cit. 2024-01-12]

¹³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 205

¹⁴ Tamtéž

2.2.3 Existence předchozího kontaktu pachatele s obětí

Podle existence předchozího kontaktu pachatele s obětí můžeme loupeže třídit na loupeže bez předchozího kontaktu a loupeže po předchozím kontaktu.

Loupeže bez předchozího kontaktu lze dále rozdělit na napadení ze zálohy a frontální napadení. Napadení ze zálohy představuje situaci, kdy je pachatel až do poslední chvíle skryt a přibližuje se k oběti nejčastěji zezadu nebo z boku způsobem, aby oběť útokem překvapil a ochromil. V důsledku náhlého útoku má oběť omezenou možnost obrany a často není schopna při výpovědi popsat pachatele. Na druhé straně frontální napadení, jak už z názvu napovídá, spočívá v tom, že útok je pachatelem veden zepředu. Oběť má tedy možnost pachatele vnímat a reagovat na napadení.¹⁵

Loupeže po předchozím kontaktu jsou charakteristické tím, že napadená osoba dobrovolně setrvává v přítomnosti pachatele před samotným spácháním loupeže. Pachatel předchozí kontakt s obětí navazuje záměrně, již s loupežným úmyslem nebo tento úmysl pojme až v průběhu předchozího styku. Nejčastějším scénářem navázání kontaktu bývá společná konzumace alkoholu, v souvislosti s provozováním prostituce, jak už heterosexuální, tak i homosexuální a po předchozím klamavém jednání.

¹⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 206

3 Pachatelé loupeží

Pachatele loupeží můžeme rozdělit do čtyř hlavních skupin. První skupinu tvoří profesionálové, pro něž jsou loupežná přepadení primárním „zaměstnáním“, a jsou pro ně jediným zdrojem finančních prostředků. Druhou skupinu představují příležitostní pachatelé, kteří se náhodně dostanou do situace natolik příznivé pro loupež, že se rozhodnou této příležitosti využít. Třetí skupinu tvoří jedinci s drogovou závislostí, pro něž je loupežná činnost způsobem, jak získat finanční prostředky pro uspokojení jejich závislosti. Do poslední, čtvrté skupiny, řadíme rovněž osoby se závislostí, jedná se o pachatele závislé na konzumaci alkoholu. Loupežná přepadení jednotlivců se závislostí na konzumaci alkoholu mají podobné charakteristické znaky jako u závislosti na drogách.¹⁶

Pachatelem trestného činu loupeže může být fyzická osoba. Dle domácích i zahraničních výzkumů je nejčastěji pachatelem muž ve věkové hranici do 40 let.¹⁷ Případy, kdy ženy figurují jako pachatelky loupeže, jsou ojedinělé. Představují zhruba 6 % ze všech stíhaných osob za tento trestný čin.¹⁸ Pro ženu, jako pachatelku trestného činu loupeže, je typické, že využívá lsi k uvedení svých obětí do bezbranného stavu tzv. uspávačka. Druhým charakteristickým rysem je, že se zapojuje do trestné činnosti jako spolupachatel tzv. volavka. Volavka má za úkol vylákat oběť na opuštěné místo za účelem například poskytnutí sexuálních služeb, avšak sama nijak věc neodcizuje ani neužije vůči oběti násilí, kde následně dojde k napadení další osobou.¹⁹

¹⁶ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-807-4007-323. str. 402

¹⁷ ROZUM, Jan, Petr KOTULAN, Lucie HÁKOVÁ, Jan TOMÁŠEK. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Online. PDF. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2005. ISBN 80-733-8047-1 Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>. str. 94. [cit. 2024-01-14]

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ JURISTIC. *Pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu*. Online. 2003. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/480937/clanek/trz.html> [cit. 2024-01-14]

3.1 Osobnost pachatele

Loupež je ve většině případů předem plánovaná, připravovaná a organizovaná. Tyto činnosti jsou spjaty s osobnostními dispozicemi pachatele. Pravděpodobnost, že by pachatel trpěl výraznějším mentálním postižením, je tedy nízká. Pachatelé trestných činů loupeže mají ve většině případů nižší dosažené vzdělání. Převážně se jedná o osoby, které dosáhly pouze základního vzdělání. Tato skutečnost pak může souviset s nezaměstnaností, což může být příčinou nedostatku financí, a tím i hlavním motivem pro spáchání loupeže.²⁰ Úroveň vzdělání pachatele se neodráží na schopnosti plánovat a organizovat, ale může se projevit u spontánních loupeží na základě momentálního rozhodnutí, aniž by o svém jednání racionálně přemýšlel.

Pachatelé projevují rázné, logické a cílevědomé chování, které je předem promyšlené. Verbálně jsou spíše zdrženliví, ale během činu mohou projevovat nervozitu a napětí, což vede ke zkratkovým nebo pudovým reakcím. Hrubost, vulgarita nebo bezohledná agresivita jsou výjimečné a často jsou součástí předstírané role.²¹

Motivem pro pachatele loupeží bývají zejména finanční důvody. Může se jednat o neúspěšné podnikání, zadlužení, nezaměstnanost nebo sociální nouzi. Charakteristické chování pachatelů zahrnuje nervozitu, třes, nejistotu, nerozhodnost, spontánní slovní projevy a jiné. Tyto znaky jsou často spojovány se skupinou příležitostných pachatelů nebo jinak „amatérů“, kteří tvoří přibližně 80 % pachatelů všech loupeží. Typickým projevem bývá neschopnost zvládnout nepředvídané situace během činu. Útoky pachatelů této skupiny jsou prováděny bez zvláštní přípravy a jednoduchým způsobem.²²

²⁰ ROZUM, Jan, Petr KOTULAN, Lucie HÁKOVÁ, Jan TOMÁŠEK. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Online. PDF. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2005. ISBN 80-733-8047-1. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>. str. 95-96. [cit. 2024-01-14]

²¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 206

²² Tamtéž str. 207

Maskování při spáchání činu použije méně než polovina pachatelů. Zhruba třetina se snaží zakrýt nebo změnit vnější znaky, zejména hlavu a obličej. K zakrytí používají nejčastěji černé brýle, paruku, čepici, kuklu nebo šálu. Způsob a použití maskování ovlivňuje vybavenost napadaného objektu kamerovým systémem.

Při srovnání okolností a průběhu úspěšných loupeží, kdy pachatel dosáhl svého cíle, zmocnil se věci a unikl, lze identifikovat společné znaky, jako je překvapivost, vynucená účast personálu, krátká doba trvání a skrytý průběh.

Počet pachatelů při loupežných přepadení se obvykle pohybuje v rozmezí od jednoho do tří osob, v případě výjimečných situací může být přítomno na místě i více osob. Počet pachatelů je ovlivněn stupněm organizovanosti činu, velikostí napadeného místa i jeho personálním obsazením.²³

²³ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-868-9836-9. str. 269-270

4 Oběti loupeží

Pro hlubší pochopení problematiky loupeží je nezbytné zaměřit se na oběti tohoto trestného činu. Oběť, která představuje nedílnou součást trestného činu, se stává předmětem zkoumání v rámci vědního oboru viktimologie. Obětí se může stát fyzická osoba, která utrpěla újmu na životě, zdraví, majetku, cti nebo jiných osobních právech v souvislosti se spácháním trestného činu.

Oběť je analyzována z různých perspektiv, zahrnující fyzické (např. pohlaví, věk), psychické (např. zdravotní stav) a sociální vlastnosti (např. profese, náboženství). Zejména v kontextu loupeží je klíčovým aspektem zkoumání fyzických a sociálních vlastností obětí. Pokud jde o sociální vlastnosti, osoby vykonávající určitá povolání jako jsou taxikáři, zlatníci, obsluha čerpacích stanic nebo zaměstnanci bank, jsou pravděpodobněji obětmi loupežných přepadení. Z pohledu fyzických vlastností tvoří rizikovou skupinu zejména starší osoby.

Zkoumání zmíněných aspektů je klíčové pro kriminalistickou prevenci proto, aby pravděpodobnost rizika, že se jednotlivec nebo určitá sociální skupina stane obětí trestného činu snížila.²⁴

Z výše zmíněného výzkumu z roku 2005 lze konstatovat, že obětmi loupežných přepadení bývají nejčastěji muži mladého věku, a to ze 70 %.²⁵ V průběhu posledních let se podíl ženských obětí zvyšuje, což potvrzuje studie z roku 2016, kdy oběti mužského pohlaví představují necelých 59 %.²⁶

²⁴ VÁLKOVÁ, Helena a Josef KUČTA. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-429-2. str. 173

²⁵ ROZUM, Jan, Petr KOTULAN, Lucie HÁKOVÁ, Jan TOMÁŠEK. Výzkum trestného činu loupeže v Praze. Online. PDF. Praha: *Institut pro kriminologii a sociální prevenci*. 2005. ISBN 80-733-8047-1. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>. str. 101. [cit. 2024-01-15]

²⁶ DIBLÍKOVÁ, Simona, Jana HULMÁKOVÁ, Kazimír VEČERKA, Miroslav SCHEINOST, Michal KARBAN, Milada MARTINKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016*. Online. PDF. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2017. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/445.pdf>. Str. 78. [cit. 2024-01-15]

5 Teoretické aspekty vyšetřování loupeží

Pro usnadnění vyšetřování trestných činů je využívána řada poznatků, postupů a teoretických modelů. Tyto prostředky představují pro kriminalisty užitečné nástroje v průběhu celého procesu vyšetřování, zejména v počátečních fázích, kdy je rozhodující výběr správných metod pro zajištění klíčových informací.

5.1 Kriminalistická stopa a typické stopy loupežných přepadení

Kriminalistická stopa představuje nejdůležitější faktor pro odhalování a vyšetřování trestné činnosti.²⁷ Definicí tohoto pojmu existuje celá řada, vždy se ale setkávají ve třech podmínkách, které musí splňovat, aby získala charakter kriminalistické stopy.

První podmínkou je, aby stopa měla odraz (změnu) v souvislosti s relevantní událostí. Bez splnění této podmínky by se z kriminalistického hlediska stala stopa nezajímavou. Za kriminalisticky relevantní událost považujeme trestné činy, které představují nejpočetnější skupinu, dále přestupky a správní delikty. Mezi další patří například sebevraždy, náhlá úmrtí a nešťastné nehody.²⁸

Dalšími podmínkami jsou, že odraz (změna) musí existovat alespoň od okamžiku svého vzniku až do fáze zajištění, a musí být možné ji vyhodnotit současnými kriminalistickými metodami a prostředky.

Při spáchání loupeží vzniká celá řada stop, které lze rozdělit do dvou základních kategorií, a to stopy paměťové a materiální.

²⁷ STRAUS, Jiří a Jiří STRAUS. *Úvod do kriminalistiky: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 79

²⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7. str. 54

5.1.1 Paměťové stopy

Pro loupeže jsou typické stopy ve vědomí člověka, a to zejména z důvodu bezprostředního kontaktu a fyzického násilí pachatele, ke kterému zpravidla při loupežích dochází. Ve většině případů, s výjimkou přepadení ze zálohy, vzniká oběti možnost zapamatovat si pachatelovu podobu právě v tento okamžik. Základem pro vznik paměťové stopy je vjem, který představuje smyslový obraz objektů reality působících na smyslové receptory člověka.²⁹ Předpoklad vzniku kvalitního vjemu je, že spáchaný čin je tak neobvyklou událostí, že v jedinci vzbudí živou pozornost.³⁰

Nejčastější vzpomínkou nejen oběti, ale i očitých svědků činu, bývá podoba pachatele, včetně jeho oděvu a specifik jako jsou tělesné úpravy, způsob řeči a pohybu. Tvorbu této kategorie stop často ovlivňují nežádoucí faktory, působící především na oběť. Ovlivňujícími faktory tvorby tohoto druhu stop jsou rychlý sled událostí, zhoršené situační podmínky znesnadňující vnímání, emocionální vypětí, které vede k vytěsnění nepříjemných zážitků, úrazy vzniklé v důsledku fyzického násilí, které mohou poškodit paměť a tvorbu vzpomínek, a nakonec také narušená schopnost oběti vnímat vlivem omamných látek.³¹

5.1.2 Materiální stopy

Jako materiální stopu bychom mohli označit jakýkoliv odraz mimo lidský mozek, vznikající působením jednotlivých objektů. S ohledem na množství těchto stop existuje celá řada kategorizací. Pro účely této práce je významné dělení podle druhů informací, které stopa obsahuje.

²⁹ HESS, Ladislav, Viktor PORADA a Jiří Straus. K charakteristice a významu paměťové stopy. Online. PDF. Soudní inženýrství. 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>. str. 59-66. [cit. 2024-01-19]

³⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 207

³¹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 46-47

První skupinou této kategorizace jsou stopy odrážející informaci o vnější stavbě objektu, který ji vytvořil. Řadíme sem stopy daktyloskopické, mechanoskopické, trasologické apod. Daktyloskopická stopa vzniká přenesením papilárních reliéfů, které má člověk na některých vnějších částech těla, jako jsou vnitřní strany posledních článků prstů ruky, dlaně a chodidla. Mechanoskopické stopy pak zahrnují odrazy struktury použitých nástrojů, jako jsou páčidla a nože. Trasologické stopy jsou především otisky podešví obuvi a pneumatik apod. Druhou skupinou jsou stopy odrážející informaci o vnitřní stavbě objektu, například stopy biologické, pyrotechnické a chemické. Další skupinu tvoří stopy nesoucí funkční a dynamické vlastnosti, jako je tón hlasu, způsob chůze nebo písma. Poslední skupinu zahrnují stopy, které obsahují sdruženou informaci o objektu, který ji vytvořil, například daktyloskopická stopa vytvořena krví.³²

Nejčastější materiální stopou vyskytující se u činu loupeže jsou stopy způsobené fyzickým násilím pachatele, jako jsou údery, kopy a škracení. Tyto stopy se nejčastěji vyskytují na místě činu, na těle nebo oděvu oběti a pachatele a dále na předmětech, které byly u loupeže použity.³³ Mezi další významné stopy bychom měli zařadit zbraň užitou při činu a odcizený předmět. Objevení použité zbraně může sloužit k odhalení daktyloskopických stop nebo jako klíčové vodítko, například sériové číslo zbraně, k odhalení identity vlastníka zbraně. Odcizenými předměty bývá nejčastěji finanční hotovost, šperky nebo peněženka. Nález těchto předmětů během osobní či domovní prohlídky může vést k odhalení pachatele.³⁴

Kromě již zmíněných stop jsou v rámci vyšetřování využívány i jiné důkazy mající značný význam, jako například dopravní prostředek použitý při činu nebo část materiálu využitého ke spoutání oběti.³⁵

³² STRAUS, Jiří a Jiří STRAUS. *Úvod do kriminalistiky: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4. str. 90-91

³³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 207

³⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 48

³⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 207

5.2 Typické vyšetřovací situace

Typické vyšetřovací situace jsou pro kriminalisty důležitým nástrojem využívaným pro vhodné zvolení postupů a metod při vyšetřování. Slouží pro lepší orientaci ve vyšetřování, jelikož se jeho průběh neustále mění, nastávají nové události a objevují se nové důkazy.

Vhodné zvolení počátečních vyšetřovacích situací hraje klíčovou roli pro úspěšnost vyšetřování, a k co nejrychlejšímu dopadení pachatele. Mezi faktory formující tyto situace patří zejména:

- včasnost oznámení a věrohodné informace zjištěných při oznámení,
- rychlost reakce policejních orgánů na oznámení,
- kvalita a charakter sil i prostředků, kterými policie v daný moment disponuje,
- kvalita a množství informací získaných při prvotních úkonech³⁶

Na základě zmíněných faktorů lze specifikovat tyto počáteční vyšetřovací situace:

- zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání loupeže, pachatel nebo spolupachatel byli na místě či v jeho bezprostřední blízkosti zadrženi, nebo se pachateli podařilo uniknout a skrývá se. Identifikační znaky pachatele jsou známy, například jeho jméno či přezdívka. Tato vyšetřovací situace je nejpříznivější, jelikož je známa identita pachatele a je pouze otázkou času, kdy bude vypátrán;³⁷
- zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání loupeže, avšak nepostačují k vyslovení důvodného podezření, že čin spáchala konkrétní osoba. Údaje ke zjištění totožnosti pachatele (pachatelů) lze získat

³⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 209

³⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 50

například z výpovědi oběti či svědka. Identifikačními znaky mohou být popis vnějších znaků těla a oblečení pachatele nebo neúplné označení pachatele, jako je jeho jméno nebo sociální charakteristika. Tyto údaje slouží pro následné sestavení skládaného portréту k účelům vyhlášení pátrání po pachateli.³⁸ Identifikační znaky věcí, které pocházejí z trestné činnosti nebo prostředků použitých při loupeži jsou nebo nejsou k dispozici;

- zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že došlo ke spáchání loupeže, informace o identifikačních znacích pachatele (pachatelů) nejsou dostupné, nebo jsou neúplné či povrchní, stejně jako informace o odcizených věcech. K této situaci dochází při loupežných vraždách beze svědků, při dokonalém maskování pachatele nebo v případech, kdy byla oběť napadena ze zálohy nebo byla pod vlivem omamných látek. V takových případech se postupuje na základě způsobu spáchání činu, údaje o odcizených věcech apod.;³⁹
- zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že mohlo dojít ke spáchání loupeže. Jediným pramenem informací je výpověď oběti. K dispozici nejsou informace ke zjištění totožnosti pachatele ani o odcizených věcech.⁴⁰ Věrohodnost těchto údajů je pochybná, jelikož jejich zdrojem je pouze jediná osoba.

³⁸ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 50-51

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 209

5.3 Zvláštnosti předmětu vyšetřování

Spácháním trestného činu loupeže se pachatel dopouští útoku na chráněný zájem svobody člověka a majetku, viz kapitola I. této práce. Kromě skutečností uvedených v §89 odst. 1 trestního řádu mohou být zvláštnosti předmětu vyšetřování následující:

- úmysl zmocnit se cizí věci fyzickým násilím, jeho pohrůzkou nebo uvedením osoby do stavu bezbrannosti lstí, což má důležitý význam pro právní kvalifikaci skutku,
- předmět zájmu pachatele a jeho specifikace (čeho se pachatel zmocnil nebo čeho měl v úmyslu se zmocnit), což je důležité pro určení znaků základní nebo kvalifikované skutkové podstaty trestného činu,
- vlastnický vztah pachatele k předmětu jeho zájmu, který může být podstatný pro pachatelovo tvrzení,
- prostředky a způsob jakým byla realizována hrozba bezprostředního násilí či způsob uvedení osoby do stavu bezbrannosti lstí,
- okolnosti, za nichž došlo ke spáchání loupeže,
- utrpěná tělesná újma oběti včetně psychických následků a výše způsobených škod,
- způsob přípravných jednání před loupeží zahrnující plánování, opatření prostředků, zbraní a informací o objektu či osobě,
- počet pachatelů (spolupachatelství, organizovaná skupina),
- organizace loupeže, rozdělení úloh spolupachatelů,
- obsah plánu loupeže a dohody o intenzitě násilí (např. jakým způsobem budou reagovat na odpor oběti, zda ji usmrtí či nikoliv),
- způsob, jakým bude naloženo s věcmi pocházejících z trestné činnosti (kde a u koho se nacházejí a zda ví, že se jedná o předmět z loupeže),
- motivy zfingování loupeže atd.⁴¹

⁴¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 209-210

5.4 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování

Ve většině případů bývá typickým podnětem pro policejní orgány ústní nebo telefonické oznámení podávané obětí, jeho rodinnými příslušníky, svědky nebo zdravotnickými zařízeními. Včasnost oznámení a rychlost odezvy na podané oznámení je jedním z faktorů, které mohou ovlivnit efektivní nasazení sil a prostředků policejních orgánů za účelem dopadení pachatele. Z podaného oznámení je většinou zřejmé podezření ze spáchání činu loupeže a obsahem bývají informace vhodné k pátrání po horké stopě.⁴²

Komplikací v procesu vyšetřování loupeže představují osoby, které utrpěly závažné zranění nebo jsou pod vlivem omamných látek. Takové osoby mohou poskytnout neúplné nebo nejasné oznámení, což nesmí vést k odkladu jiných okamžitě realizovaných úkonů, jako je například ohledání místa činu.⁴³

Sporadicky se kriminalisté setkávají s lživým oznámením (zfangování, inscenace loupeže). Odhalení, zda je oznámení pravdivé či nikoliv bývá velice obtížné. Pro osobu, která zfanguje loupežné přepadení a podá lživé oznámení je typické, že vytváří umělé stopy (například si způsobí zranění nebo si potrhá oděv), aby dodala věrohodnost svému tvrzení a zpravidla též není schopna označit pachatele a popis takové osoby si zcela vymyslí. Varianta, kdy osoba za pachatele určí konkrétní osobu, je vzácná a bývá motivována osobní mstou nebo snahou přivlastnit si údajně odcizenou věc. Nejčastějšími motivy ke zfangování nebo inscenaci loupeže bývá zpronevěra svěřené finanční hotovosti nebo snaha o zmocnění se takové hotovosti, zakrytí ztráty nebo propití finanční hotovosti.⁴⁴

⁴² KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 210

⁴³ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 50

⁴⁴ MUSIL, J. a kolektiv. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. str. 76

6 Praktické aspekty vyšetřování loupeží

Při vyšetřování loupeží kriminalisté využívají celou řadu úkonů a postupů, které slouží především k odhalení kriminalisticky relevantních stop a skutečností. Tyto postupy lze rozdělit dle fáze vyšetřování na úkony počáteční a následné.

6.1 Zvláštnosti počátečních operativně pátracích a vyšetřovacích úkonů

V počáteční fázi vyšetřování sehraává klíčovou roli vhodné zvolení pátracích a vyšetřovacích úkonů, které výrazně ovlivňují celkovou efektivitu vyšetřování. Počáteční vyšetřovací úkony jsou obvykle spojeny s nutností zajištění typických stop, důkazů nebo jiných relevantních informací. Tyto úkony poskytují základ pro určení dalšího směřování vyšetřování a při tvorbě vyšetřovacích verzí. Z tohoto hlediska je řadíme do skupiny neodkladných úkonů, zejména s ohledem na skutečnost, že některé z těchto úkonů jsou neopakovatelné.

6.1.1 Výslech oznamovatele

Prvním zdrojem informací o loupeži bývá výslech oznamovatele, jehož podstata spočívá v získání zafixovaných informací ve vědomí člověka s cílem získat důkazní prostředek nebo pouhý pramen informací pro orientaci.

Při výslechu oznamovatele, obvykle oběti nebo očitého svědka, jsou kladené podobné otázky a je nutné jimi zjistit zejména: ⁴⁵

- zda je oznamovatel obětí činu nebo očitým svědkem,
- proč a za jakých okolností byl přítomen na místě činu,
- jakým způsobem a jakého množství věcí se pachatel zmocnil,

⁴⁵ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 52

- doba spáchání činu,
- jak se pachatel na místě činu objevil,
- popis pachatele a jeho identifikační znaky,
- průběh spáchání loupeže, zejména jednání pachatele, výhružky, použité násilí, zbraně nebo dopravní prostředky,
- chování osob přítomných při činu (oběti a další osoby),
- způsob úniku pachatele z místa činu,
- jak a kdy se oběť vzdálila z místa činu, co dělala poté a jaké osoby o této události dále informovala,
- zda někdo mohl vědět, kde a kdy se oběť bude nacházet a jestli má u sebe finanční hotovost.⁴⁶

Ke každé osobě je nezbytné přistupovat individuálně a přizpůsobit tak formu a konstrukci výslechu. Například při výslechu oběti, která je vyslychaná bezprostředně po oznámení, je potřeba dbát na citlivost informací a zvolit šetrný přístup, jelikož se může nacházet v těžkém psychickém a traumatickém stavu a mohla by tím být ovlivněna věrohodnost a kvalita poskytnuté výpovědi.⁴⁷

6.1.2 Pátrání po pachateli z místa činu – po horké stopě

Pátrání patří do kriminalistické praktické činnosti policie prováděnou jejími příslušníky s využitím pátracích prostředků. Cílem pátrání je dopadnout osobu podezřelou ze spáchání trestného činu, případně zjistit, kde se skrývá dříve, než zničí usvědčující důkazy.⁴⁸

⁴⁶ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 52

⁴⁷ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 211

⁴⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 284-288

Pátrání po tzv. horké stopě je zahájeno bezprostředně po spáchání trestného činu a po zjištění nejdůležitějších informací k uskutečnění této činnosti. Předpokladem pro úspěšný výsledek pátrání je práce výjezdové skupiny, která je přítomna na místě činu a následná rychlost a koordinace využití všech dostupných sil a prostředků. V případě, že je pachatel znám a máme k dispozici jeho popis, je vyhlášeno pátrání po této konkrétní osobě. Naopak v případě, kdy pachatel znám není, úspěch pátrání závisí na několika faktorech: například od spáchání činu uběhla krátká doba a je pravděpodobné, že pachatel není příliš vzdálen, byl získán částečný popis pachatele nebo je znám popis motorového vozidla, kterým odjel.⁴⁹ Na základě těchto faktorů kriminalisté zvolí vhodnou formu pátrání po horké stopě, mezi které patří zejména:

- navedení služebního psa na pachovou stopu,
- pátrání policistů vycházející z jejich místní a osobní znalosti,
- zahájení pátrací akce (uzavření vymezeného prostoru, jeho propátrávání nebo skryté pozorování určených míst),
- pátrání po odcizených věcech včetně míst, kde je pachatel mohl prodat (překupníci, zastavárny, burzy),
- provést vhodná opatření, v případech, kdy je odcizenou věcí cenný papír, platební karta nebo jiné věci, kterou je možno učinit bezhotovostní platbu,
- ověření, že se nejedná o lživé oznámení,
- vyhodnocení kamerových záznamů.⁵⁰

⁴⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 211

⁵⁰ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. str. 73

6.1.3 Ohledání místa činu

Ohledání představuje specifickou samostatnou metodu v oblasti kriminalistiky, která na základě bezprostředního pozorování hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů spojených s kriminalisticky relevantní událostí. Cílem této metody je získání poznatků, důkazů a dalších informací klíčových pro trestní řízení. Základní metodou při ohledání je již zmíněné bezprostřední pozorování. Tuto činnost vykonává sám konkrétní vyšetřovatel, který prostřednictvím svých smyslů poznává, zkoumá a vyhodnocuje určitá fakta na místě dle předepsaných způsobů. Význam této praktické metody je pro vyšetřování značný, a proto ji řadíme jako druhý nejvýznamnější úkon, hned vedle oznámení oběti nebo očitého svědka.⁵¹

Po přijetí oznámení o spáchání činu loupeže je nezbytné bezodkladně provést ohledání místa činu, a to i v případech, kdy není očekáván výrazný nálezný stop. Totéž platí i v situaci, kdy byla loupež oznámena opožděně. V každém případě při ohledání místa činu lze nejen nalézt a zdokumentovat stopy, ale také získat informace o povaze terénu, charakteru místa nebo rozmístění různých objektů.⁵²

Hranici ohledání je doporučeno vymežit široce a ohledávat okolí místa činu, zahrnující možné příchodové či odchodové trasy pachatele, kde lze předpokládat nalezení dalších významných stop. Těmito stopami mohou být stopy obuvi, pneumatik vozidla, nedopalky cigaret a také nálezný dalších usvědčujících předmětů, jako je odhozená zbraň, odcizená peněženka nebo taška.⁵³

⁵¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 194-195

⁵² KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0., str. 212

⁵³ MUSIL, J. a kolektiv. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. str. 78

6.1.4 Ohledání těla živé osoby

Použití bezprostředního násilí pachatele loupeže zpravidla zanechává stopy na těle oběti, které jsou podstatné pro objasnění události. Stopy tohoto charakteru vznikají nejčastěji přímým kontaktem mezi obětí a pachatelem, nejčastěji vzájemným zápasem. Cílem ohledání těla živé osoby je zajištění a zjištění stop, na základě, kterých můžeme usuzovat spojitost mezi touto osobou a prověřovanou událostí.⁵⁴ Ohledání těla oběti trestného činu je nutno provést ihned po oznámení, jelikož hrozí nebezpečí z prodlení.

Postup ohledání obvykle začíná ohledáním oděvu, částí těla, které nebylo zakryto oděvem a poté ostatními částmi těla. Při provádění tohoto ohledání je důležité dodržovat zásadu, že osoba provádějící ohledání musí být stejného pohlaví jako osoba, která je ohledávána, s výjimkou ohledání specialistou, například lékařem.⁵⁵

6.1.5 Zadržení, osobní a domovní prohlídka u obviněného

Zadržení je kriminalistický pojem představující opatření, kterým je na základě zákona omezena osobní svoboda jednotlivce. Toto opatření nastává od okamžiku, kdy je dotyčné osobě sděleno, že je zadržena (zatčena, zajištěna, předváděna), a končí okamžikem, kdy je předána příslušným orgánům, kteří jsou oprávněni provádět další nezbytné úkony a opatření. Nezbytným předpokladem pro dosažení cíle zadržení je jeho příprava, která obnáší shromažďování a analýzu informací, plánování průběhu akce, zajištění potřebných sil a prostředků a instruktáž zúčastněných policistů.⁵⁶ Fáze přípravy hraje klíčovou roli u trestných činů loupeže, jelikož jsou jeho pachatelé často agresivní, nebezpeční a ve většině případů jim hrozí i vysoký trest. Z tohoto důvodu je velmi pravděpodobné, že tyto pachatelé budou při zadržení klást odpor a použijí zbraň.⁵⁷

⁵⁴ PORADA, Viktor, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-490-9. str. 296

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 142-145

⁵⁷ Tamtéž str. 212

Prohlídku chápeme jako kriminalistickou metodu, kterou policejní orgány prověřují objekty, místa a osoby za účelem nalezení a zajištění osob a věcí. Podle objektu, který má být prohledán můžeme prohlídky dělit na domovní, prohlídky jiných prostor a pozemků, dopravních prostředků a pozemků volně přístupných.⁵⁸ Cílem těchto prohlídek je nalezení věcí důležitých pro trestní řízení, za které lze považovat například věci pocházející z trestné činnosti, zbraně, oděv, který měl pachatel na sobě při loupeži nebo odcizené věci.⁵⁹

6.2 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí

Kriminalistické vyšetřovací verze představují metodický přístup v oblasti kriminalistiky s cílem postupně odhalovat a objasňovat skutečnosti a vztahy ve vyšetřované věci.⁶⁰ Zjednodušeně řečeno, jedná se o kriminalistickou metodu, která se zabývá odhalováním neznámých vztahů mezi již existujícími, dosud nepoznanými kriminalistickými stopami.

Pro loupeže jsou klíčové vyšetřovací verze k pachateli. Využívají se v takových situacích, kdy pachatel nebyl zadržen bezprostředně po činu. K vytyčení těchto verzí slouží zejména následující údaje:

- popis pachatele na základě výpovědi poškozeného nebo očitého svědka,
- poznatky o způsobu spáchání loupeže získané prvotními vyšetřovacími úkony, zejména z výpovědi či z ohledání místa činu,
- vlastnosti pachatele zjistitelné ze zajištěných stop na místě činu, zejména z materiálních stop,

⁵⁸ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 130-131

⁵⁹ Tamtéž str. 212

⁶⁰ PORADA, Viktor. *Kriminalistika: (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-490-9. str. 346-347

- poznatky o oběti, jeho majetkové poměry, způsobu života a společenských stycích,
- poznatky o osobách, kterým mohli být tyto informace o oběti známy nebo, kdo mohl znát poměry napadeného objektu, například informace o všedním provozu,
- poznatky o pohybu podezřelých osob v blízkosti místa činu nebo jeho bezprostřední vzdálenosti před spácháním loupeže,
- poznatky o podezřelém chování některých osob po spáchání činu (pořizování drahých věcí, zmizení osoby).⁶¹

Jako další mají velký význam ty verze, které jsou sestavovány na základě podezřelého chování osob po spáchání činu, především jak bude osoba nakládat s odcizenými předměty. Pokud kriminalisté zvolí vhodné operativně pátrací prostředky, lze pachatele přistihnout při uskutečňování předpokládaného chování, případně získat jiné kriminalisticky relevantní informace. Mezi typické verze o chování po činu patří zejména:

- pachatel se pokusí odcizené věci prodat v zastavárně, u překupníků nebo na internetu,
- pachatel využije odcizené finanční hotovosti k nadměrnému utrácení,
- pachatel využije k ukrytí odcizených věcí své příbuzné, známé nebo partnera,
- pachatel se pokusí odcizené věci převést do zahraničí.⁶²

⁶¹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 212-213

⁶² KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 46-47

Zvláštním případem jsou verze o fingování loupeže. Tyto verze vznikají v případech, kdy skutečnosti zjištěné prvotními vyšetřovacími úkony nekorespondují s informacemi, které poskytla oběť při výpovědi.⁶³ Dalšími faktory, které mohou podporovat tuto verzi, jsou například pochybný způsob života oběti (alkoholismus, hazard), problematické majetkové poměry před loupeží, rozpory ve výpovědi (časové, nepoměr mezi údajným násilím a utrpěným zraněním) nebo pozdní oznámení loupeže.⁶⁴

Jako příklad může posloužit případ, který se stal na Mostecku v roce 2021. Loupežné přepadení klenotnictví mladým mužem, který měl odcizit předměty za 0,5 mil. Kč, bylo po pečlivém šetření odhaleno jako fingované údajně napadenou ženou, jejím partnerem a dalším mužem s úmyslem dosáhnout finančního prospěchu. V tomto konkrétním případě bylo odhalení podpořeno výsledkem desítek osob, analýzou kamerových záznamů a monitorováním sociálních sítí podezřelých jednotlivců. Dalším podezřelým faktorem byla krátká doba spáchání činu, během které pachatel nejen odcizil věci, ale také svázal ženu a ponechal ji v jiné místnosti.⁶⁵

6.3 Zvláštnosti následných úkonů

Po vytyčení vyšetřovacích verzí a ukončení počátečních úkonů přechází vyšetřování do etapy následné. Etapa následná je též označována jako etapa rozvinutého dokazování, která začíná okamžikem, kdy všechny zjištěné skutečnosti označují za pachatele určitou osobu.⁶⁶

⁶³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 213

⁶⁴ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 54

⁶⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Loupež v klenotnictví byla fingovaná. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/loupez-v-klenotnictvi-byla-fingovana.aspx> [cit. 2024-01-23]

⁶⁶ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. str. 19

6.3.1 Výslech obviněného

Vzhledem k osobnostním rysům pachatelů loupeže je výslech obviněného jedním z nejnáročnějších úkonů. Většinou se jedná o agresivní jedince a recidivisty, kteří využívají skutečnosti, že se již s metodami policejní práce setkali. Proto je dobrovolné doznání spáchání činu loupeže velmi neobvyklé a spíše se setkáváme se situací, kdy obviněný neústupně zapírá, prezentuje předem připravenou a promyšlenou obhajobu nebo se brání falešným alibi. Doznání pachatele o spáchání trestného činu loupeže obvykle přichází až pod tíhou přesvědčivých důkazů.⁶⁷

Samotné provedení výslechu je náročné, a proto je nutné tuto činnost provádět s maximální pečlivostí, což usnadňuje předchozí příprava. Ta zahrnuje analýzu dosud shromážděných důkazů a osobnosti vyslýchaného, volbu taktických záměrů a sestavení plánu výslechu. Dodržení těchto kroků je základem, že cíl výslechu nebude zmařen.⁶⁸

Výslech osoby obviněné z trestného činu loupeže je doporučeno zaměřit na detailní časový snímek pohybu pachatele před loupeží i po ní. Důraz je kladen také na přípravné jednání činu, majetkové poměry obviněného, jeho výdaje, vztah k místu činu a oběti, původ zbraní a odcizených předmětů, a původ zranění na těle a oděvu.⁶⁹

⁶⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 54-55

⁶⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 355

⁶⁹ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 214

6.3.2 Prověrka alibi

Prověrka alibi slouží jako činnost v rámci plánu vyšetřování nebo jako prověrka verze z procesně právního a taktického hlediska k prokázání, kde se v době spáchání konkrétního činu podezřelá osoba nacházela, zda může být pachatelem a případně, zda se nepodílela na jednání v souvislosti se spácháním tohoto činu (pachatel, spolupachatel, návodce, organizátor). Prověrka alibi dále zkoumá, zda oznamovatel trestného činu neučinil oznámení o fiktivním činu s úmyslem skrýt vlastní trestnou činnosti, zda prověřovaná osoba vědomě neposkytuje nepravdivé informace s úmyslem zakrýt vlastní trestnou činnost nebo činnost někoho jiného a zda osoba, která se doznala ke spáchání loupeže, je skutečným pachatelem.⁷⁰

Před prověrkou alibi je klíčové rozhodnout, jakým způsobem bude tato prověrka realizována. Výběr konkrétního způsobu závisí na závažnosti podezření ze spáchání činu, účasti na něm, a proto i možným motivem této osoby uprchnout, mařit vyšetřování, ničit důkazy, ovlivňovat svědky nebo také v trestné činnosti pokračovat. Na základě zhodnocení těchto faktorů mohou vyšetřovatelé zvolit vhodný způsob provedení prověrky, ať už pomocí operativně pátracích prostředků, bez osobního kontaktu s prověřovanou osobou, nebo prostřednictvím přímé konfrontace s prověřovaným.⁷¹

Mezi základní zásady uplatňující při prověrce alibi patří:

- prověrka pachatelů z organizované skupiny se provádí současně,
- prověřování se provádí k časovému období, kdy byl spáchán trestný čin loupeže, nelze ho však zúžit jen na tento šetřený čas,
- prověrka musí brát v úvahu všechny zjištěné a zajištěné stopy a další relevantní skutečnosti z místa činu,
- podezření nelze vyloučit, pokud je alibi potvrzováno pouze rodinnými příslušníky.⁷²

⁷⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 214

⁷¹ Tamtéž

⁷² Tamtéž

6.3.3 Šetření k osobě poškozeného

Šetření k osobě poškozeného představuje další z důležitých následných úkonů. Jeho cílem je zjištění všech kriminalisticky relevantních skutečností osvětlujících vše, co je třeba vědět o osobě poškozené. Jde především o informace o způsobu vedení života, chování, majetkových a rodinných poměrů a společenských styků. Šetření těchto skutečností vede k zjištění okolností, proč se pachatel rozhodl spáchat čin, proč si vybral za oběť právě tuto osobu a umožňuje poznat okruh osob, se kterými mohl poškozený přicházet do styku, vzhledem k existenci možnosti, že některý z nich je pachatelem.⁷³

Důležitou součástí tohoto úkonu je výslech poškozeného. Výslechem poškozeného lze získat podrobný popis pachatele, jelikož zpravidla dochází k přímému kontaktu mezi poškozeným a pachatelem. Dále je důležité výslech zaměřit na:

- činnost poškozeného před loupeží,
- osoby, které věděly, že má u sebe poškozený finanční hotovost či cennosti,
- místa, na kterých se poškozený před loupeží zdržoval,
- osoby, se kterými hovořil před loupeží a co bylo obsahem takového rozhovoru,
- popis každodenních aktivit a zvyklostí poškozeného,
- popis odcizených věcí,
- poznatky o způsobu spáchání loupeže, použité formě a intenzitě násilí, použitých prostředcích (např. zbraň, nůž),
- popis chování pachatele a jeho specifických znacích (např. gesta, chůze, mimika apod.),
- verbální projev pachatele a jeho obsah (např. zda byl klidný, nervózní nebo křičel),

⁷³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 215

- počet pachatelů, rozdělení činností a rolí mezi pachateli,
- chování a reakce poškozeného na pachatelovo jednání (zda se bránil, jakým způsobem, reakce na požadavky a výhrůžky),
- finanční, rodinné a pracovní poměry poškozeného (podezření z fingování loupeže, zpronevěry nebo korupce),
- možnost sebezranění a další.⁷⁴

6.3.4 Výslech očitého svědka

Výslech svědka za standardních okolností bývá bezproblémový. Avšak v některých případech se můžeme setkat se situací, kdy vyslýchaný zaujme pozici lži. Nejčastějšími důvody křivé výpovědi může být obava, že by mohl být označen za spolupachatele, nebo že by svojí výpovědí mohl ublížit osobám blízkým. V některých dalších případech vyslýchaná osoba lže ve prospěch jiné osoby, většinou obviněného, za úplatu. Bez ohledu na důvod lži je důležité vysvětlit vyslýchané osobě následky a škodlivost takového jednání s cílem dosáhnout pravdivé výpovědi. Poměrně náročným výsledkem je situace, kdy svědek chce vypovídat pravdivě, ale z nějakého důvodu se mýlí a jedná tak nevědomky. Jedním z důvodů takové výpovědi může být například nedostatečné vnímání a doplňování těchto mezer domněnkami. Vyslýchaná osoba by za takovou výpověď neměla být trestána, nýbrž by jí vyslýchající měl vhodnými metodami pomoci vybavit si událost a její detaily.⁷⁵

Pro přehlednost je vhodné svědky loupeže rozdělit do následujících skupin:

- osoby, které znají poškozeného,
- osoby, které byly s poškozeným v kontaktu bezprostředně před a po spáchání loupeže,
- osoby, které přihlížely loupeži zpovzdálí,

⁷⁴ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 215

⁷⁵ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 350

- osoby, které sdílejí domácnost s poškozeným,
- osoby, kterým jsou známy odcizené předměty, a dokážou je popsat,
- oznamovatelé trestného činu,
- osoby, které se vyskytly na místě činu před spácháním loupeže,
- osoby, které svojí přítomností na místě činu vyrušily nebo překazily jednání pachatele.⁷⁶

Výslech těchto osob je vhodné zaměřit na typické okolnosti, které mohly vnímat a jsou schopny o nich podat výpověď. Výslech svědků probíhá obdobně jako výslech poškozeného a jsou jim kladeny i podobné otázky, které jsou již zmíněné v předešlé kapitole.

6.3.5 Výslechy jiných než očitých svědků

V dalších etapách vyšetřování jsou vyslýchány osoby, které mohou objasnit různá fakta předcházející loupeži a následující po ní. Mohou objasnit například okolnosti spojené s obstaráváním zbraně, dopravního prostředku, přítomnost pachatele na místě činu před spácháním loupeže i po ní anebo nakládání s odcizenými předměty.

Vyhledání takových svědků je poměrně složité. Tyto osoby si často nejsou vědomy své přítomnosti při jednání pachatele, a proto se k svědectví samy nepřihlásí. K hledání těchto svědků jsou využívány hromadné sdělovací prostředky nebo jsou kriminalisty vyhledávány přímo „v terénu“.⁷⁷

⁷⁶ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 216

⁷⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 54-55

6.3.6 Rekognice

Rekognice je metodou kriminalistické praktické činnosti, jejíž podstatou je identifikování (ztotožňování) poznávající osobou nějaký objekt, obvykle osoby, věci, znovupoznáním. Při vyšetřování loupeží je poznávající osobou neboli subjektem rekognice nejčastěji poškozený nebo očitý svědek, kteří znovu poznávají obviněného nebo věci, které jim byli odcizeny.⁷⁸

Provedení rekognice je účelné ve většině případech s výjimkou těch, kdy oběť pachatele zná a dokáže ho identifikovat podle jména, též v situaci, kdy byl pachatel zadržen hned na místě činu anebo nebyl nikým zpozorován (přepadení ze zálohy).⁷⁹

V kriminalistické praxi klasifikujeme rekognice dle různých hledisek. Například u dosud neobjasněných loupeží se využívá rekognice před zahájením trestního stíhání z důvodu typování pachatelů pomocí rekognice objektů podle jejich kopií (fotografií, modelů apod.). Tato metoda se uplatňuje tehdy, když není ztotožňovaný objekt k dispozici „in natura“ (např. pohřbená mrtvola, zničená věc). Po dopadení pachatele a sdělení jeho obvinění je nutné co nejdříve přistoupit k rekognici „in natura“.⁸⁰ Znovupoznání tohoto druhu je založeno na poznání vnějších anatomických znaků (např. tvar postavy, hlava, oči, nos, vlasy apod.) a funkčních a pohybových znaků (např. chůze, držení těla, mimika, hlas apod.), které jsou využívány v případě, kdy je pachatel dokonale maskován nebo ho oběť neviděla (přepadení ze zálohy).⁸¹

⁷⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 482-483

⁷⁹ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. 3. nezm. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. ISBN 80-7251-023-1. str. 55

⁸⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 216

⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 484

6.3.1 Kriminologická expertíza

V průběhu vyšetřování se setkáváme s řadou kriminologicky významných skutečností, které mohou být pro běžného policistu skryté nebo nesrozumitelné. Abychom tyto skutečnosti mohli využít jako důkazy, je nutné nechat je odborně posoudit. K vydělení kriminologicky významných informací z těchto stop, včetně jejich zviditelnění a zpřístupnění orgánům činným v trestním řízení, je využívána kriminologická expertíza.

Kriminologická expertíza je metoda, která je používána k získání nebo upřesnění kriminologicky významných informací ze stop. K získání těchto informací jsou využívány odborné znalosti, metody a prostředky z různých oblastí vědy, techniky, umění a řemesel. Nejdůležitějším subjektem je znalec v součinnosti s dalšími orgány činnými v trestním řízení a dalšími pomocnými subjekty, kteří se podílejí na formulaci znaleckého posudku. Důležité postavení zastává policejní orgán, který zajišťuje podmínky pro nařízení zkoumání posudku, zabezpečuje její přípravu a spolupracuje se znalcem na vytvoření posudku.⁸²

Podobně jako u řady dalších trestných činů je kriminologická expertíza často využívána při vyšetřování loupeží. Pro posouzení materiálních stop, které se často a ve velkém množství vyskytují při loupežích, jsou využívány zejména kriminologicko-technické expertízy, mezi něž patří trasologická, balistická, daktyloskopická, fyzikálně-chemická nebo biologická.

V případě zranění některé z osob při loupeži je nutné provést expertízu z oboru soudního lékařství, která pomáhá zodpovědět otázky týkající se mechanismu a způsobu zranění a jejich vážnosti. Součástí jsou také posudky z oboru soudní psychologie a psychiatrie, které slouží k zjištění, zda byl pachatel v době spáchání trestného činu loupeže příčetný či nikoliv. K ocenění předmětů, které byly odcizeny, je možné využít posudku z oboru zbožiznalství.⁸³

⁸² NĚMEC, Miroslav. *Kriminologická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 258-260

⁸³ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminologika: kriminologická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 217

6.3.2 Rekonstrukce a vyšetřovací pokus

Rekonstrukce představuje specifickou kriminalistickou metodu, která spočívá v obnovení různých podmínek, jevů a dějů ze kterých došlo ke spáchání trestného činu. K dosažení těchto podmínek jsou využívány všechny relevantní skutečnosti, důkazy a výpovědi svědků, poškozených a v případě doznání též obviněného.⁸⁴

Vyšetřovací pokus je metodou, která za pomoci pokusů (experimentů) a zkoumání prověřuje a upřesňuje určité okolnosti důležité pro trestní řízení. Cílem tohoto pokusu je objasnit či vyloučit určité hypotézy, rozpory mezi důkazy nebo pochybnosti týkající se zjištěných skutečností.⁸⁵

Použití těchto metod se osvědčuje zejména při vyšetřování fingovaných loupeží. Osoba, která zfingovala loupež, často není schopna důkladně promyslet průběh nepravdivé události. Při použití rekonstrukce a vyšetřovacího pokusu v reálné situaci dojde k odhalení rozporů a nesrovnalostí.⁸⁶

⁸⁴ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 515-519

⁸⁵ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 101

⁸⁶ Tamtéž str. 217

7 Zapojení veřejnosti do vyšetřování a kriminalistická prevence

Zapojení veřejnosti do vyšetřování a odhalování trestných činů závisí na posouzení kriminální citlivosti. U některých trestných činů je pohled veřejnosti na kriminální citlivost zcela zanedbatelný, naopak u jiných trestných činů je kriminální citlivost veřejnosti velmi vysoká. Mezi takové trestné činy řadíme i loupeže, na které má společnost pohled jako na mimořádně škodlivé činy, a proto je veřejnost ochotna při takovém vyšetřování spolupracovat. Tato skutečnost představuje jeden z faktorů ovlivňujících způsoby zapojování veřejnosti do vyšetřování.⁸⁷

Prvním ze způsobů spolupráce je dobrovolná pomoc veřejnosti, například poskytnutí pomoci policii z vlastní iniciativy. Druhý způsob pomoci je poskytován veřejností na základě žádosti orgánu činného v trestním řízení, která může být zveřejněna v tisku, rozhlase, televizním vysílání či na internetu.⁸⁸ Takové výzvy je použito při pátrání neznámého pachatele, neznámých svědcích, odcizených věcech, dopravních prostředcích nebo jiných předmětů použitých ke spáchání trestného činu. Nezbytnou součástí této výzvy jsou orientační údaje, které mohou vést obyvatelstvo k uvědomění si významu svého pozorování.

Problematika zapojení veřejnosti do vyšetřování úzce souvisí s kriminalistickou prevencí. Loupeže patří mezi trestné činy, na které lze různými preventivními a represivními aktivitami působit, a ovlivnit tak četnost jejich výskytu. Důvodem možnosti jejího použití při loupežích je fakt, že spáchání činu není výsledkem afektivního jednání, ale dlouhodobé a promyšlené přípravy, při níž pachatel zvažuje možná rizika a překážky.

⁸⁷ STRAUS, Jiří, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistická metodika: (teorie, metody, metodologie)*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-124-3. str. 19

⁸⁸ NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9. str. 117

Právě v této fázi figurují zejména preventivní kriminalistické aktivity. Tyto aktivity mohou být vykonávány například kriminalistickou službou, která pomocí operativně pátracích prostředků zjišťuje informace o skupinách či jednotlivcích, kteří loupež plánují. Odhalením těchto jednotlivců, ve fázi přípravného jednání, lze efektivně zabránit spáchání trestného činu loupeže. Další preventivní aktivitou je posílení hlídkové policejní činnosti nebo jiných dalších vhodných metod (např. zlepšení veřejného osvětlení) v místech, kde dochází k páchání loupeže opakovaně. Výskyt těchto opatření může osoby, které se na čin připravují, odradit.⁸⁹ Bohužel i přes všechna tato opatření není vyloučeno, že pachatel svůj zájem nepřesune na jiný objekt, méně chráněný a zabezpečený než ten původně zamýšlený.

Důležitou roli v prevenci sehrává též státní a soukromý hospodářský sektor a soukromé bezpečnostní služby, které mohou přispívat pomocí zlepšování technického a signalizačního zabezpečení, proškolením a výcvikem svého personálu, fyzickou ostrahou finančních ústavů, včetně zabezpečení osob přepravujících finanční hotovost.⁹⁰

⁸⁹ MUSIL, J. a kolektiv. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-602-1. str. 82

⁹⁰ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. str. 217-218

8 Praktická část

Pro získání dat do praktické části bakalářské práce byl vybrán kvalitativní výzkum metodou polostrukturovaného rozhovoru s kriminalistou, který má s vyšetřováním loupeží zkušenosti. Cílem rozhovoru je přiblížit vyšetřování loupeží v praxi a obohatit teorii získanými poznatky.

Rozhovor byl proveden s plk. Mgr. Josefem Dobsou. Jeho bohaté pracovní zkušenosti a odborné znalosti byly klíčovým faktorem při výběru respondenta. Rozhovor jsem strukturovala do několika tematických okruhů a vycházela jsem z teoretické části bakalářské práce. Před samotným rozhovorem byla s plk. Dobsou konzultována témata a připravena struktura otázek, která umožnila flexibilní průběh rozhovoru a reakci na podněty respondenta. Zaznamenání rozhovoru na diktafon bylo prováděno za souhlasu respondenta, který souhlasil s poskytnutí těchto informací (viz příloha 1).

Rozhovor proběhl dne 7. února 2024 a jeho délka byla přibližně 1 hodina.

8.1 Rozhovor

1. Co myslíte, že ovlivňuje použitou intenzitu agrese při spáchání loupeže?

„Velký rozdíl je v tom, jestli je loupež nějakým způsobem plánovaná, nebo jaké prostředky pachatel pro spáchání loupeže zvolí. Agresi pachatele určitě ovlivňuje chování oběti, schopnosti pachatele a to, co chce činem docílit. Pokud tedy pachatel ví, vzhledem například ke svým fyzickým schopnostem, že mu ke spáchání loupeže nebude stačit pouhá pohrůžka násilí, zvolí takovou intenzitu násilí a útoku, aby měl loupež co nejjednodušší. V případě, že není zkušeným pachatelem, bude pravděpodobně volit ke spáchání většinou extrémnější prostředky, než je potřeba. Samotná osoba oběti ovlivňuje použitou intenzitu agrese svým chováním při vzájemné interakci tím, jestli se bude nějakým způsobem bránit.“

2. Nejčastějšími pachateli loupeží jsou mladí muži, proč si myslíte, že tomu tak je?

„Muži jsou nejčastějšími pachateli trestné činnosti obecně a mají k násilí mnohem blíže než ženy. Proč mladí muži častěji páchají loupeže může být také tím, že svůj čin za loupež vůbec nepovažují a nedomyslí následky svého jednání. Trestnou činnost tito pachatelé většinou páchají k uspokojení svých potřeb a tím, že je v současné době společnost hodně materiálně zaměřená, mají pocit, že by svých cílů měli dosáhnout mnohem rychleji.“

3. Setkal jste se ve své policejní praxi s pachatelkou loupeže? Byla to klasická loupež nebo se jednalo o tzv. uspávačku nebo volavku?

„S pachatelkou loupeže jsem se setkal dvakrát, ale s uspávačkou ne. To je opravdu velmi specifická trestná činnost, která se za mě odehrává spíše ve velkých městech. Jednou jsem se s ní setkal, jako s volavkou, která měla vylákat osobu z baru do prostředí, kde čekali další spolupachatelé. Druhý případ byla loupež, kdy obětí byl muž pod vlivem alkoholu, a když šel po ulici, tak do něj pachatelka strčila, aby upadl a obrala ho o peníze. Takže žádná intenzivní loupež to nebyla.“

- Počet pachatelek loupeží za poslední roky stoupá. Čím myslíte, že to je?

„Můj osobní názor je, že to souvisí se smazáním genderových rolí obecně, což znamená, že v mnoha případech přebírají muži role žen a naopak. Jeden z důvodů může být i ten, že spousta žen dělá bojové sporty a mají k násilí blíže než dříve. Obecně se společnost vrací k násilí. Násilí v trestné činnosti dlouhodobě klesalo a teď je zase na vzestupu. Myslím, že to hovoří jasně.“

4. Existuje nějaký trend ve změnách v chování a motivacích pachatelů loupeží v průběhu času?

„Teď jsme se o tom vlastně bavili. Já už nějakou dobu loupeže aktivně nevyšetřuji, ale snažím se čerpat poznatky jinými způsoby, například ze zdrojů z prostředí nebo z médií a dalších zdrojů. Ale určitě nějaký trend existuje. Mění se počet pachatelů žen, ale určitě se mění i záměr a způsoby páčání loupeží. V průběhu času se samozřejmě mění i obvyklá místa spáchání, protože jsou aplikována určitá opatření, aby k takovému činu nedošlo, například opatření finančních institucí. V dnešní době už málokdo používá hotovost a využívají bezkontaktní platební styk, časové zámky a další věci. Tyto opatření dávají pachatelům menší a menší příležitosti. V těch změnách chování vidím to, že loupežného násilí ustupuje. Lidé jsou si totiž vědomi, že získaný prospěch proti hrozbě vysokého trestu, za to prostě nestojí. Mnohem snazší je v dnešní době páchat trestnou činnost na internetu a obyčejné krádeže.“

- Překvapilo mě, že nejčastější obětí loupeží jsou muži. S jakým pohlavím obětí jste se setkával ve vaší policejní praxi více?

„Z mé vlastní zkušenosti musím říct, že dominantní skupinou obětí mnou vyšetřovaných loupeží byly naopak ženy. Proč jsou to muži? Možná proto, že se dostávají více do rizikových situací. Člověk si samozřejmě nějakým způsobem vybírá, kde čin spáchá, jakou oběť zvolí, nebo třeba jakou instituci. S nějakou výraznou násilnou loupeží na instituci jsem se setkal tak ve dvaceti až třiceti případech, nejvíce na čerpacích stanicích nebo večerkách, prodejnách potravin. A musel bych pátrat v datech, ale bylo velmi málo případů, kde by byl obětí muž. Velmi často jsou obsluhou právě těchto institucí totiž ženy. Když se budeme bavit o loupežích na čerpacích stanicích nebo

hernách, prostě tam, kde se pracuje s hotovostí, tak tam pokulhává i ostraha. Při pouličních loupežích jsem se častěji setkával s ženskou obětí. Stará žena jdoucí k lékaři byla úplně typickou obětí právě pouliční loupeže. Vezme si na sebe ty drahé šperky a kabelku, chce mít u sebe hotovost, protože nepracuje s bezkontaktní platbou, a stává se pro mě obvyklejší obětí. Kde ale figurovali muži, tak to bylo barové prostředí. Muž pod vlivem alkoholu druhému muži dlužil, a ten si to s ním přišel vyřídit.“

- Takže pokud mezi obětí a pachatelem existoval vzájemný vztah, většinou byl obětí muž?

„Ano, pokud tam byl vztah, tak to byli dominantně muži. Statisticky bychom samozřejmě museli pátrat do hloubky. Odlišuje to řada faktorů, jestli je to velké město, nějaká periférie, menší město, nebo z jaké sociální sféry je ten pachatel. Obecně trestné činnosti motivované získáním majetku pachatel páchá skutek pro to, aby pokryl nějaké vlastní potřeby, a většinou to plyne z nějaké nutnosti. Kdyby mohl, půjčil by si peníze, nebo počká až si je vydělá. Budťo z toho plyne, že čekat nechce, anebo ho tlačí čas. Tlačí ho to, že nemá peníze na drogy, na dluhy, nebo je potřebuje pro někoho jiného, kdo na něj vyvíjí třeba i násilný tlak.“

- Může to ovlivňovat i nevzdělanost pachatelů loupeží?

„Vzdělaný člověk by o tom třeba přemýšlel jinak. Bude vědět, že ten člověk nebude mít u sebe peníze, a že existuje nějaká možnost ho celkem jednoduše dohledat atd. Určitě to bude souviset i s tím, že mladý pachatel, bez zkušeností, nedomyslí následky.“

5. Který druh stopy vede k nejrychlejšímu a nejsnadnějšímu dopadení pachatele?

„Zde je potřeba si říct, co jsou nejčastější stopy loupeží. U loupeží je nejčastější a nejdůležitější stopa paměťová. U oběti ji ovlivňují subjektivní faktory. Může být ve stavu pod vlivem alkoholu, má obavu o svůj život a pracují zde emoce. Zároveň jde často o velmi krátký časový úsek na to, aby si ten člověk něco zapamatoval. Pokud tam tedy není nějaká delší interakce s tím pachatelem.“

Většina pachatelů se na ten skutek nějak připraví, minimálně alespoň základním maskováním, přemýšlejí o tom, že za sebou zanechají stopy, například daktyloskopické. Připraví se tedy tak, že si vezme rukavice a většinou, čeho se dotkne si odnáší. Samozřejmě zase záleží na způsobu provedení, ale nejčastější stopou bude stopa paměťová, potom stopy digitální, to znamená kamerový záznam v instituci nebo kamerové systémy města. Velmi málo lidí ví, že se dají využít kamerové systémy v informačních tabulích nebo bankomatů nebo třeba, ty, které měří rychlost. Od těchto stop, které jsou na úplném začátku, se odvíjí typování ostatních stop. Velmi často se vyskytuje stopa trasologická, genetická, která je samozřejmě odvislá od vytypování místa, kde by se mohla nacházet. Stopa, která bude vést k nejrychlejšímu dopadení bude ta, která vede přímo k tomu pachateli. Určitě to bude paměťová stopa ve smyslu velmi dobrého zapamatování a vytvoření identikitu a následného provedení rekognice. Dále to jsou stopy, které svou individualitou vedou přímo k tomu pachateli, takže daktyloskopická nebo genetická. Jako příklad mohu uvést loupež na čerpací stanici. Pachatelé loupeže byli dva a jeden z nich zastřelil obsluhu té čerpací stanice a z kamerového záznamu bylo patrné, že se holou rukou dotknul vitríny s nápoji. Hned bylo jasné, kam se zaměřit a kde najít genetické stopy, které nakonec vedly k osobě pachatele. Je samozřejmě pravdou, že když ten člověk není v systému včetně genetiky, daktyloskopické karty, fotografie a popisu, tak jde především o typování, a k tomu pachateli musím dojít sám.“

6. Jaké hlavní faktory ovlivňují tvorbu vyšetřovací verze?

„Když se budeme bavit o vyšetřovací verzi k pachateli, jsou hlavními faktory místo, způsob provedení toho činu a oběť, protože od toho se odvíjí úplně vše. Ovlivňuje to základ toho, kdo asi mohl být pachatelem, od způsobu provedení až po pachatelovy schopnosti, motivaci a další.“

7. Jak důležité je zvolit vhodný přístup výslechu oběti?

„Přístup k výslechu oběti se musí zvolit vždy a bude odlišný u každé oběti podle její osobnosti a druhu trestného činu. Úplně prvotní práce s obětí je získat informace potřebné k tomu, abych byl schopen provést prvotní úkony a pátrat

po horké stopě, abych toho pachatele co nejrychleji dopadl. Někdy se tam dělá spousta chyb, zejména v tom, že nenechají oběť v prvopočátku spontánně vypovídat, nebo se některé úkony upřednostní, a oběť může na některé věci zapomenout. Vhodné zvolení způsobu určitě ovlivňuje také to, jak zase ta loupež byla provedena, co je následkem, jestli existuje vztah mezi obětí a pachatelem, co oběť zažila, a jestli je potřeba krizová intervence nebo psycholog. To je určitě extrémně důležité.“

8. Jaké jsou hlavní rizika spojená s pátráním po horké stopě při loupežích?

„Důležité je získat kvalitní informace. Loupež je věcně příslušná službě kriminální policie a vyšetřování, což neznamená, že na místo dojedou okamžitě a jako první. Prvotní úkony jako práce s obětí, první pomoc, je na běžných hlídkách, která na místo dorazí první. S nimi je spojeno pátrání po horké stopě a aby z toho svědka či oběti dostaly kvalitní informace, ale zároveň, aby nepokazily průběh dalšího vyšetřování a prověřování.“

• Jaká chyba by mohla vést k znemožnění některých z následných úkonů?

„Může se stát, že ti policisté získají popis toho pachatele. V rámci toho popisu ho identifikují, a v tomto bodě je potřeba zachovat chladnou hlavu. Není možné s obětí pracovat tak, že jí ukážu fotografii nebo jí budu sdělovat informaci, že by to mohl být ten či onen, protože v tu chvíli ničím další vyšetřování. Ukázáním té fotografie například znemožním budoucí rekognici. V případě horké stopy ve smyslu, že policisté přijedou chvíli po spáchání činu a ten pachatel utíká z místa činu, je potřeba velmi opatrně přistupovat k tomu, že se pravděpodobně po cestě bude zbavovat důkazů, například věcí z trestné činnosti nebo odcizených předmětů, bude je schovávat atd.“

• Může být místní a osobní znalost výhodou výjezdové skupiny při pátrání po horké stopě?

„Ano, samozřejmě. Za mě je místní a osobní znalost alfa a omegou dobré policejní práce.“

9. Má pozdní oznámení loupeží nějaký vliv na ohledání místa činu?

„Pozdní ohlášení nemá vůbec žádný vliv na to, zda se ohledání místa činu provede nebo ne. Je obligatorním, povinným, úkonem. Samozřejmě, čím pozdější oznámení, tím horší stopy budou. Vždy je potřeba ohledání provést, protože je potřeba zaznamenat situace a podmínky, které se na místě nachází a mohou se pak porovnávat s výpovědí. Ohledání se provede za každých podmínek, a vždy bude zdokumentováno protokolem o ohledání místa činu, fotodokumentací, nějakým náčrtekem a případně plánkem.“

10. Jaké předměty jsou nejčastěji hledány při osobních a domovních prohlídkách?

„Vždycky to souvisí s tím, že se snažíme zajistit důkazy a věci důležité pro trestní řízení, a otázkou je, co to je za loupež, a od toho se bude odvíjet, co tam budeme hledat. Z 99 % tam budeme hledat odcizené předměty nebo nástroje, které pachatel ke spáchání použil, nějakou zbraň, maskování, cokoliv, co souvisí s tou loupeží. Když to přiblížím na nějakém příkladu, máme loupež na čerpací stanici. V kamerovém záznamu je zachyceno, že pachatel přichází nějak oblečen a míří na obsluhu střelnou zbraní. Ta obsluha mu do jím podané igelitky dává finanční hotovost nebo nějaké zboží, a pachatel odchází. Cílem domovní prohlídky bude najít to zboží, igelitku, zbraň skupinově odpovídající tomu, co bylo kamerami zachyceno, a oblečení.“

11. Jaký způsob výslechu s podezřelým se vám v policejní praxi osvědčil?

„Za mě je ideální nejdříve nechat toho člověka opravdu volně mluvit k tomu, čeho se výslech týká, pokud neodmítne vypovídat, což je jeho zákonem dané právo. Jakmile ho nechám volně mluvit, neodkryji žádným způsobem karty, co já mám nebo nemám. Vždycky se mi osvědčilo postupné předkládání důkazů než předložení všeho najednou. Výslech se bude odlišovat, jestli je ve fázi prověřování, kdy je člověk operativně vyslýchán, nebo ve fázi vyšetřování, kdy se už vyjadřuje ke všem důkazům. Nejeftektivnější strategie za mě je nechat toho člověka volně mluvit, a pak mu předkládat případné důkazy, pokud k té věci již nevypovídal.“

12. Prověrka alibi též zkoumá, zda oznamovatel neučinil oznámení o fiktivním činu loupeže, setkal jste se s takovým případem?

„S tím jsem se setkal několikrát. Takový typický případ je skrytí vlastního pochybení, a mohu k tomu říct dva případy. Jeden byl úplně jednoduchý. Mladý kluk dostal od rodičů peníze na autobus, ale po cestě si koupil žvýkačky a najednou zjistil, že nemá dostatek peněz na ten autobus. Nevěděl, co má dělat, tak zavolal tátovi, ať pro něj dojede autem, že ho přepadli tři kluci a ti mu peníze vzali. Jenže táta zalarmoval policii. Tenkrát toho mladého kluka nerozmluvili místní policisté, ale až já, když jsem přijel na místo, a pak mi přiznal, jak to doopravdy bylo. Ve druhém případě se jednalo o zfingování loupeže. Muži, jako obsluze herny, vzniklo manko. Tak se domluvil s jeho známým, ten přišel do herny odcizit peníze, odešel a pak byla loupež oznámena. Vůbec si, ale neuvědomili, že loupež je vyšetřována do nejmenšího detailu. V tomhle případě bylo vtipné, že z toho kamerového záznamu bylo evidentní, že ten poškozený toho údajného pachatele navádí, ukazuje mu, kde jsou peníze a upozorňuje ho, ať nezapomene na určité věci.“

13. Jaký rozdíl je v provedení rekognice in natura a pomocí fotografií?

„Ze zákona jednoznačně vyplývá, že rekognici musíme provést in natura a až ve chvíli, kdy objekt rekognice nemáme k dispozici, což u pachatele může znamenat, že je třeba na útěku, provádíme ji podle fotografií. Podmínky to má naprosto stejné, jak v počtu přizvaných objektů, tak v tom, jak mají fotografie vypadat, že se má jednat o podobné objekty a další. K rekognici se přistupuje podle povahy skutku, aby oběť nebo svědek, byli v klidu a pohodě, měli možnost pořádně vnímat ty lidi nebo fotografie a byli trochu více objektivní. Proto se dnes většina rekognicí dělá skrytě.“

14. Jaké zajištěné stopy u loupeží je potřeba znalecky zkoumat?

„To závisí na tom, kolik stop zajistíme, protože samozřejmě všechny stopy je potřeba určitým způsobem zkoumat. Můžeme zkoumat věrohodnost svědka nebo poškozeného. Jestliže se jedná například o stopu trasologickou nebo mechanoskopickou, bude potřeba a musí být vyhotoven znalecký, odborný

posudek. Takže od počtu zajištěných stop se bude odvíjet i počet znaleckých posudků.“

15. Může oběť svým chováním zamezit tomu, že se stane obětí loupeže?

„Samozřejmě, prevence z pohledu oběti spočívá v tom, že se snažím nevytvářet situace, které by mohly vést k tomu, že se stanu obětí takového skutku. To znamená opatrnou manipulaci s hotovostí, hlídáním si svých věcí a nezveřejňováním citlivých informací na sociální síť. Důležitá je ale i místní prevence, která se zaměřuje na nebezpečná místa, od banálností jako je fungující pouliční osvětlení, vybavení kamer nebo posílení hlídkové a obchůzkové činnosti policie.“

8.2 Vyhodnocení rozhovoru

Rozhovor poskytl důležité informace z policejní praxe v problematice vyšetřování. Dotazovaný pan plk. Mgr. Josef Dobsa osvětlil motivace, chování pachatelů loupeží a faktory ovlivňující agresivitu během loupeží. Dále byla rozhovorem přiblížena policejní strategie při vyšetřování, včetně přístupů k výsledku a důležitosti efektivního sběru důkazů. Dotazovaný upozornil na rizika spojená s vyšetřováním, zejména na chyby, které mohou narušit průběh či úspěšnost vyšetřování a osvětlil také význam používaných kriminalistických metod.

Rozhovor potvrdil většinu zjištěných poznatků z teoretické části práce a jedná se zejména o následující:

- intenzita agrese, kterou pachatel při spáchání činu zvolí je ovlivněna přípravou na čin, schopnostmi pachatele a chováním oběti;
- nejčastější pachatel loupeže je mladý a nevzdělaný muž, a jeho motivací jsou zejména finanční důvody;
- ženy jsou pachatelky loupeže ojediněle a k uvedení oběti do stavu bezbrannosti využívají lsti;
- nejčastějším druhem stopy u loupeží jsou paměťové stopy, které jsou ovlivněny řadou nežádoucích faktorů. Mezi další důležité stopy patří stopy materiální, jako je stopa daktyloskopická, trasologická, genetická a digitální;
- hlavní faktory, které ovlivňují tvorbu vyšetřovací verze k pachateli, jsou údaje o místě činu, způsobu spáchání loupeže a poznatky o pachateli a o oběti;
- důležitost výjezdové skupiny při pátrání po horké stopě;
- pozdní oznámení loupeže nemá žádný vliv na ohledání místa činu, jelikož se jedná o obligatorní úkon;
- fiktivní oznámení loupeže je podáváno s úmyslem zakrytí vlastního pochybení;
- provedení rekognice pomocí fotografií se provede pouze v případě, že ztotožňovaný objekt není k dispozici in natura.

Pomocí rozhovoru byly zjištěny další nové poznatky získaných z policejní praxe respondenta, které zdůrazňují význam profesionálního přístupu k vyšetřování této trestné činnosti a poskytují možnost pohledu do policejní praxe.

V rozhovoru bylo zjištěno, že osobní zkušenost respondenta odporuje statickým údajům ohledně pohlaví obětí loupeží. Statisticky jsou nejčastější oběti muži, respondent ale uvádí, že ve své policejní praxi se setkal především s ženskými oběťmi.

Kombinace teoretického rámce a poznatků z rozhovoru poskytuje komplexní pohled na problematiku loupeží.

Závěr

Cílem práce bylo zachytit problematiku vyšetřování loupeží s podrobnějším zaměřením na jednotlivé aspekty a obohatit získané poznatky prostřednictvím kvalitativního výzkumu v praktické části.

V teoretické části se práce zaměřila na trestněprávní a kriminalistickou charakteristiku loupeže, rozebrání jednotlivých aspektů a kriminalistickou prevenci. Ze získaných poznatků lze konstatovat, že loupež patří mezi nejzávažnější trestné činy, jelikož pachatel násilím nebo pohrůzkou násilí zasahuje nejen do majetku cizí osoby, ale i do její osobní svobody. Dále byly definovány faktory, které ovlivňují průběh činu. Patří sem zejména kriminální situace, ve které loupež probíhá, způsob páčání, jakou intenzitu agrese pachatel zvolí, jakou instituci si ke spáchání vybere nebo zda existoval předchozí vztah mezi pachatelem a obětí. Další důležité faktory, které ovlivňují průběh činu, jsou osobnost pachatele a oběti. Pomocí domácího výzkumu bylo zjištěno, že nejčastějšími pachateli jsou mladí nevzdělaní muži motivovaní finančními důvody. Zvolení způsobu páčání pramení z jejich fyzických a psychických vlastností. Oběti jsou, dle již zmíněného výzkumu, spíše muži. Tento fakt však vyvrací získané informace z rozhovoru s kriminalistou, který se setkával spíše s oběťmi ženského pohlaví. To potvrzují i zpracovaná data ze statistických přehledů kriminality, ze kterých lze říct, že zastoupení žen jako obětí v posledních letech vzrůstá. Průběh činu loupeže může oběť ovlivnit chováním při vzájemné interakci s pachatelem.

Dále jsou v práci popsány stopy, které se vyskytují při loupežích nejčastěji a které mohou vést k úspěšnému dopadení pachatele. Jsou jimi zejména stopy paměťové, ve vědomí člověka vytvořené při kontaktu mezi obětí a pachatelem, a materiální, otisky prstů, kamerové záznamy nebo stopy genetické.

Stěžejními kapitolami práce byly teoretické a praktické aspekty vyšetřování, ve kterých jsou rozebrány důležité nástroje, metodické přístupy a úkony v počáteční a následné fázi vyšetřování. Záměrem těchto kapitol bylo vytvoření uceleného výkladu a zmínění nejdůležitějších poznatků, jelikož se jedná o obsáhlé téma.

Důraz byl kladen také na zapojení veřejnosti do vyšetřování a kriminalistickou prevenci. Veřejnost loupeže vnímá jako mimořádně škodlivé trestné činy a podle této vnímané závažnosti je ochotna při vyšetřování spolupracovat. Možnosti snižování výskytu loupežných činů lze docílit prostřednictvím různých účinných opatření až po samotné chování veřejnosti. Lidé mohou předcházet tomuto činu takovým způsobem, že se snaží nevytvářet situace, které by mohly vést k tomu, že se stanou obětí takového skutku.

Kvalitativní výzkum provedený v praktické části práce poskytl hlubší vhled do reálného fungování vyšetřování a přispěl k obohacení teoretického poznání.

Stanovené cíle bakalářské práce byly naplněny prostřednictvím analýzy trestněprávního a kriminalistického rámce loupeží, zkoumáním charakteristik pachatelů a obětí, popisem metodiky vyšetřování a představením možností zapojení veřejnosti do vyšetřování a kriminalistické prevence. Kromě toho byl cíl dosažen prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který poskytl praktický pohled na vyšetřovací proces a přispěl k hlubšímu porozumění problematice loupeží z pohledu kriminalistiky.

Shrnutí této problematiky do celistvého a přehledného dokumentu může sloužit pro studenty metodiky vyšetřování loupeží a též může být přínosným k lepšímu porozumění této oblasti kriminalistiky.

Seznam použité literatury

Monografie

1. KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK.
Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.
ISBN 978-80-7380-547-0.
2. STRAUS, Jiří.
Kriminalistická metodika. 2., rozš. vyd.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.
ISBN 978-80-7380-124-3.
3. VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ.
Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání.
V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice.
ISBN 978-807-4007-323.
4. CHMELÍK, Jan.
Rukověť kriminalistiky.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005.
ISBN 80-868-9836-9.
5. STRAUS, Jiří.
Úvod do kriminalistiky: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky.
3., rozš. vyd.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012.
ISBN 978-80-7380-367-4.
6. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS.
Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.
ISBN 978-80-7380-535-7.
7. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS.
Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. 3. nezm. vyd.
Praha: Policejní akademie České republiky, 1999.
ISBN 80-7251-023-1.
8. PORADA, Viktor.
Kriminalistika: (teorie, metody, metodologie).
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014.
ISBN 978-80-7380-490-9
9. MUSIL, J. a kolektiv.
Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů.
Praha: Karolinum, 1992.
ISBN 80-7066-602-1.

10. NĚMEC, Miroslav.
Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze.
Praha: Abook, 2017.
ISBN 978-80-906974-0-9.
11. PORADA, Viktor.
Kriminalistická metodika vyšetřování.
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007.
ISBN 978-80-7380-042-0.
12. PORADA, Viktor.
Kriminalistika: (úvod, technika, taktika).
Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007.
ISBN 978-80-7380-038-3.

Odborné články a studie

1. ROZUM, Jan, Petr KOTULAN, Lucie HÁKOVÁ, Jan TOMÁŠEK.
Výzkum trestného činu loupeže v Praze. Online. PDF.
Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2005. ISBN 80-733-8047-1.
Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/319.pdf>
2. DIBLÍKOVÁ, Simona, Jana HULMÁKOVÁ, Kazimír VEČERKA, Miroslav SCHEINOST, Michal KARBAN, Milada MARTINKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016.* Online. PDF. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. 2017. ISBN 978-80-7338-170-7. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/445.pdf>
3. HESS, Ladislav, Viktor PORADA a Jiří Straus. *K charakteristice a významu paměťové stopy.* Online. PDF. Soudní inženýrství. 2004. Dostupné z: <http://www.sinz.cz/archiv/docs/si-2004-01-59-66.pdf>

Akademická práce

1. NORBERT, Jakub. *Metodika vyšetřování loupeží.* Praha, 2018.
Diplomová práce. Karlova univerzita, právnická fakulta.
Vedoucí práce JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
2. PAVELKOVÁ, Eva. *Metodika vyšetřování loupeží.* Plzeň, 2013.
Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, právnická fakulta.
Vedoucí práce plk. JUDr. František Vavera, Ph.D.

Zákonná úprava

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009, Trestní zákoník. Online. In: *Zákony pro lidi*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#>

Elektronické zdroje

1. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Zajímavá témata loupež*. Online. 2013. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zajimava-temata-loupez.aspx>
2. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2023.aspx>
3. JURISTIC. *Pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu*. Online. 2003. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/480937/clanek/trz.html>
4. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Loupež v klenotnictví byla fingoaná*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/loupez-v-klenotnictvi-byla-fingovana.aspx>

Přílohy

1. Příloha 1

INFORMOVANÝ SOUHLAS S POSKYTNUTÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

Informovaný souhlas týkající se bakalářské práce na téma „Aspekty úkonů vyšetřování v problematice loupežných přepadení“ autorky Agáty Purnochové.

Byl/a jsem informován/a o účelu a rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce.

Dávám svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce.

Souhlasím s nahráváním rozhovoru a jeho následným zpracováním do písemné podoby. Po přepsání rozhovorů dojde k autorizaci textu – budete mít možnost vyjádřit se k uvedeným údajům a upravit je. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím stranám a po ukončení výzkumu bude smazán.

Souhlasím s tím, že v práci bude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje.

Jsem seznámen/a s tím, jaký bude mít rozhovor průběh. Kdykoliv během rozhovoru mohu odmítnout odpovědět na otázky, na které nechci odpovědět, případně odmítnout účast na výzkumu. Moje účast na rozhovoru je zcela dobrovolná.

V Praze, dne 7.2.2024

Jméno, příjmení a podpis účastníka rozhovoru

Man. Josef DOBSA

Jméno, příjmení a podpis výzkumnice rozhovoru

Agáta PURNOCHOVÁ